Jak przeprowadzić cykl – wskazówki dla nauczyciela

Przygotowanie

- Wydrukuj dla każdego ucznia karty pracy 1–5 i powtórkę, a sprawdzian (grupy A i B) – osobno.
- Zapowiedz książkę z wyprzedzeniem, tak żeby uczniowie przeczytali ją w całości przed lekcją 1.
- Fragmenty w kartach pochodzą z przekładu Jadwigi Włodarkiewiczowej (1917) z serwisu Wolne Lektury; prawa autorskie do niego wygasły. Pozostałe sceny opisano własnymi słowami.
- Do lekcji 1 przygotuj kartki z nazwami miejsc, a do lekcji 2 – koperty z paskami zdarzeń.

Klasa 4 i klasy 5–6

- Klasa 4 uczy się według podstawy 2026: „Tajemniczy ogród” jest tam w wykazie przykładowych tekstów do omówienia. W klasach 5–6 (podstawa 2017 w brzmieniu z 2024 roku) książka jest na liście przykładowych lektur uzupełniających. Przy każdej lekcji podano wymagania dla obu podstaw.
- W klasie 4 objaśniaj terminy: świat przedstawiony, plan wydarzeń, opis krajobrazu. Zamiast „epitet” mów „wyraz, który mówi, jaki jest przedmiot”.

Nazwy i fakty – na co uważać

- Nazwy zależą od przekładu: w przekładzie z Wolnych Lektur ptak to gil, a brat Marty to Dick; w wielu nowszych wydaniach – rudzik i Dickon. Uznawaj obie formy.
- Ogród jest zamknięty od dziesięciu lat. Klucz znajduje Mary, gdy rudzik skacze po rozkopanej ziemi; drzwi odsłania wiatr.
- Colin to kuzyn Mary i nie ma garbu – tylko się go boi. Ben Weatherstaff pierwszy raz widzi Colina w ogrodzie z drabiny, zza muru.
- Nie pytaj o dokładny wiek Mary i Colina. W zadaniach liczy się książka, nie jej ekranizacje.

Ocenianie

- Karty pracy służą do ćwiczenia i informacji zwrotnej: zaznacz, co się udało, i napisz jedną radę.
- Sprawdzian ma 20 pkt i trwa 40 minut. Sprawdza znajomość treści (zadania 1–3), kolejność wydarzeń (4), przyczyny zdarzeń (5), przemianę bohaterów (6) oraz opis ogrodu (7).
- W opisie przyznawaj punkty za każdy element z zasad oceniania. Sprawdzaj przede wszystkim zgodność szczegółów z książką i układ: wstęp, szczegóły, wrażenia.

PIERWSZA ŁAWKA

LEKCJA 1 Z 5 · „TAJEMNICZY OGRÓD" – CYKL 5 LEKCJI DLA KLAS 4–6

Kim jest Mary Lennox? Dziewczynka z Indii we dworze na wrzosowisku

Pytanie lekcji: Dlaczego na początku nikt nie lubi Mary? Lekcja 1 z 5. Uczniowie znają całą książkę. Na lekcji pracują na rozdziałach I–IV.

Przedmiot	Język polski
Klasa	klasy 4–6
Cykl	„Tajemniczy ogród" – cykl 5 lekcji dla klas 4–6 – lekcja 1 z 5
Temat lekcji	**Kim jest Mary Lennox? Dziewczynka z Indii we dworze na wrzosowisku**
Czas	45 minut
Metody	mapa podróży Mary na tablicy, czytanie fragmentu na głos, podkreślanie cech we fragmencie, rozmowa w parach, dokończenie zdania na karteczce na koniec lekcji
Formy pracy	praca z całą klasą, praca w parach, praca indywidualna
Środki dydaktyczne	egzemplarze książki, karta pracy 1, kartki z nazwami miejsc, karteczki

Cel ogólny

Poznanie miejsc akcji i bohaterki na początku powieści.

Cele operacyjne – uczeń po lekcji:

- Uczeń wymienia miejsca, w których dzieje się akcja początku powieści.
- Uczeń opowiada, dlaczego Mary trafia do Anglii.
- Uczeń określa cechy Mary na podstawie fragmentu.
- Uczeń ocenia zachowanie Mary i uzasadnia swoje zdanie.

Cele w języku ucznia

- Wymienię miejsca, w których dzieje się akcja.
- Opowiem, dlaczego Mary przyjeżdża do Anglii.
- Podam cechy Mary z początku książki.
- Ocenię jej zachowanie i powiem dlaczego.

Wymagania z podstawy programowej

- **kl. 4: Polski IV–VI 2.4** – określa elementy świata przedstawionego i specyfikę fikcjonalnych tekstów literackich, w tym realistycznych oraz fantastycznych, jako różnych sposobów wyrażania myśli i emocji
- **kl. 4: Polski IV–VI 2.5** – porównuje i ocenia postępowanie bohaterów, w tym w odniesieniu do własnych doświadczeń
- **kl. 5–6: I.1.1** – omawia elementy świata przedstawionego, wyodrębnia obrazy poetyckie w poezji
- **kl. 5–6: I.1.11** – wskazuje w utworze bohaterów głównych i drugoplanowych oraz określa ich cechy
- **kl. 5–6: I.1.18** – wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach oraz określa wartości ważne dla bohatera

Źródło: podstawa programowa z 2017 r. w brzmieniu z 2024 r. (Dz.U. 2024 poz. 996) – obowiązuje w klasach 5–6 (w klasie 4 – podstawa programowa 2026, Dz.U. 2026 poz. 378).

Kryteria sukcesu

- Potrafię wymienić **trzy** miejsca z początku książki.
- Potrafię w **dwóch** zdaniach powiedzieć, dlaczego Mary jedzie do wuja.
- Potrafię podać **dwie** cechy Mary i wskazać je we fragmencie.
- Potrafię ocenić zachowanie Mary i podać powód.

PIERWSZA ŁAWKA

DO PRZECZYTANIA KLASIE – „Z INDII DO MISSELTHWAITE”

Z Indii do Misselthwaite (opis własny do przeczytania klasie, ok. 1 minuty)

Mary Lennox urodziła się w Indiach. Rodzice nie mieli dla niej czasu. Opiekowała się nią niania i służba, która spełniała każdy jej kaprys.

Podczas epidemii cholery rodzice Mary umierają. Dziewczynkę wysyłają do Anglii, do wuja – pana Archibalda Cravena.

Z Londynu zabiera ją pani Medlock, gospodyni wuja. Jadą przez wrzosowisko w Yorkshire do starego dworu Misselthwaite. Dwór ma prawie sto pokoi, ale większość jest zamknięta. Wuja prawie nigdy tam nie ma.

Rano do pokoju Mary przychodzi młoda służąca Marta. Marta jest wesoła i mówi to, co myśli. Mary dziwi się, że ktoś nie spełnia od razu jej rozkazów.

Opis własny, nie fragment książki.

KARTKI Z NAZWAMI MIEJSC (NA TABLICĘ)

Indie · Londyn · wrzosowisko w Yorkshire · dwór Misselthwaite · zamknięty ogród

Uczniowie układają kartki w kolejności podróży Mary i łączą je strzałkami.

Słowniczek do fragmentu

- **najniesympatyczniejsze** – najmniej miłe, najmniej lubiane;
- **wiecznie zapadała na zdrowiu** – ciągle chorowała;
- **Ayah** – niania w Indiach;
- **wrzosowisko** – rozległy teren porośnięty wrzosem, bez drzew.

Uwaga na fakty – ściąga dla nauczyciela

- Nazwy zależą od przekładu. W przekładzie z Wolnych Lektur (Włodarkiewiczowa, 1917) ptak to **gil**, a brat Marty to **Dick**. W wielu nowszych przekładach jest **rudzik** i **Dickon**. Na kartach piszemy „rudzik” i „Dickon” – uznawaj obie formy.
- Klucz znajduje **Mary**: rudzik skacze po ziemi rozkopanej przez psa. Następnego dnia wiatr odsłania drzwi pod bluszczem.
- Ogród jest zamknięty od **dziesięciu lat**, od śmierci pani Craven.
- Colin to **kuzyn** Mary, syn pana Cravena. **Nie ma garbu** – tylko się go boi.
- Ben Weatherstaff pierwszy raz widzi Colina w ogrodzie **z drabiny, zza muru**.
- Nie pytaj o dokładny wiek Mary i Colina. Liczy się książka, nie filmy.

Przebieg lekcji

Czas	Faza	Co robi nauczyciel	Co robią uczniowie
0–6 min	Wprowadzenie: podróż Mary	• Przypina kartki z nazwami miejsc w przypadkowej kolejności. Pyta: „Skąd i dokąd jedzie Mary?”. Podaje temat i kryteria sukcesu.	• Układają kartki: Indie – Londyn – wrzosowisko – dwór Misselthwaite. Zapisują temat.
6–14 min	Z Indii do Misselthwaite – opis	• Czyta opis z dodatku. Pyta: „Co się stało z rodzicami Mary? Kto zabiera ją z Londynu?”. Poleca wykonać zadanie 4.	• Odpowiadają: rodzice umierają na cholerę; zabiera ją pani Medlock. Wykonują zadanie 4.
14–25 min	Mary na początku – fragment	• Czyta fragment z karty pracy. Objaśnia trudne słowa ze słowniczka. Poleca wykonać zadanie 1.	• Podkreślają słowa o Mary: nielubiana, chorowita, rozkazuje. Wykonują zadanie 1.
25–34 min	Dlaczego Mary jest taka?	• Pyta: „Kto zajmował się Mary w Indiach? Czy ktoś uczył ją, jak się zachować?”. Prosi pary o wspólną odpowiedź. Poleca wykonać zadanie 2.	• W parach: rodzice nie mieli dla niej czasu, służba spełniała kaprysy. Wykonują zadanie 2.
34–41 min	Moja ocena	• Pyta: „Co myślisz o zachowaniu Mary wobec służącej?”. Przypomina: zdanie + powód. Poleca wykonać zadanie 3.	• Piszą ocenę i odczytują ją chętnym, np.: „Mary zachowuje się niegrzecznie, bo rozkazuje obcej kobiecie”.
41–45 min	Podsumowanie i ewaluacja	• Wraca do pytania lekcji. Prosi o dokończenie zdania na karteczce: „Mary jest niemiła, bo…”.	• Dokańczają zdanie i oddają karteczki.

Typowe trudności uczniów

- Uczniowie mówią, że Mary trafia do sierocińca. Reakcja: Mary jedzie do wuja, pana Cravena, do dworu Misselthwaite.
- Uczniowie oceniają Mary jednym słowem („wredna”). Reakcja: poproś o powód i przykład z fragmentu.

Ewaluacja lekcji

- Karteczki pokażą, czy uczniowie łączą zachowanie Mary z tym, jak ją wychowano.
- Zadania 1 i 4 sprawdzają znajomość treści, zadania 2–3 – ocenę bohaterki.

PIERWSZA ŁAWKA

Karta pracy do lekcji 1

Kim jest Mary Lennox? Dziewczynka z Indii we dworze na wrzosowisku

10 pkt
RAZEM

Imię i nazwisko ..... Data ..... Wynik: ..... / 10 pkt

Pamiętaj: Mary z Indii trafia do wuja, do dworu Misselthwaite na wrzosowisku.

1 **Przeczytaj fragment utworu i wykonaj zadania.** ___ / 4 pkt

Mary na początku powieści

W chwili gdy Mary Lennox została wysłana do Misselthwaite Manor dla zamieszkania tam przy wuju, twierdzono ogólnie, że było to najniesympatyczniejsze dziecko, jakie kiedykolwiek widziano. I było to szczerą prawdą.

(…) Mary urodziła się w Indiach i wiecznie zapadała na zdrowiu — to na to, to na owo.

(…) — Po coś przyszła? — rzekła do obcej kobiety. — Nie pozwalam ci tutaj zostać. Przyślij mi moją Ayah.

Frances Hodgson Burnett, „Tajemniczy ogród", tłum. Jadwiga Włodarkiewiczowa (Warszawa [1917]). Tekst według serwisu wolnelektury.pl; domena publiczna. W tym przekładzie rudzik nazywa się gil, a Dickon – Dick.

1.1 **Oceń prawdziwość zdań. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.** ___ / 4 pkt

1. Wszyscy uważali Mary za miłe dziecko.	P	F
2. Mary często chorowała.	P	F
3. Mary urodziła się w Indiach.	P	F
4. Mary grzecznie prosi obcą kobietę o pomoc.	P	F

2 **Wyjaśnij, dlaczego Mary jest kapryśna. Napisz jedno zdanie.** ___ / 1 pkt

3 **Oceń zachowanie Mary wobec obcej kobiety. Napisz dwa zdania. Odwołaj się do fragmentu.** ___ / 2 pkt

CO JESZCZE JEST W ŚRODKU

„Tajemniczy ogród" – cykl 5 lekcji: scenariusze, karty pracy, sprawdzian, powtórka, klasy 4–6

Podgląd pokazał 6 z 39 stron. Pełna wersja: 39 stron A4, PDF do druku i DOCX do edycji.

- plan cyklu i wskazówki dla nauczyciela: jak przygotować i przeprowadzić lekcje oraz jak oceniać
- Lekcja 1 (45 min): Kim jest Mary Lennox?
- Lekcja 2 (45 min): Klucz, rudzik i drzwi w murze – jak Mary odkrywa ogród – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie)
- Lekcja 3 (45 min): Colin – chłopiec, który się bał – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie) i karta pracy
- Lekcja 4 (45 min): Ogród budzi się do życia – jak zmieniają się bohaterowie – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie
- Lekcja 5 (45 min): Opisuję tajemniczy ogród – pełny scenariusz (cele, wymagania z podstawy programowej, kryteria sukcesu, przebieg minuta po minucie) i karta pracy
- sprawdzian w dwóch grupach (A i B, po 20 pkt) oraz klucz odpowiedzi i zasady oceniania do wszystkich kart.

Kup pełną wersję – plik od razu na e-mail

pierwszalawka.pl/material/cykl-lekcji-jezyk-polski-tajemniczy-ogrod-klasy-4-6